

Скиба Ольга Володимирівна

Доцент кафедри української літератури факультету української філології та соціальних комунікацій ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ)

Урок з історії світової літератури (10 клас). Тема: «Постать Гюстава Флобера на історико-культурному тлі епохи. Ознайомлення з елементами весільної обрядовості у творі «Пані Боварі».

Мета: розглянути тему кохання та атмосферу сімейного життя у творі французького письменника Гюстава Флобера «Пані Боварі», ознайомитися з елементами весільної обрядовості у творі, розвивати навички роботи з текстом, провести паралелі з сучасними весільними традиціями. В процесі заглиблення в текст твору обговорити еволюцію весільних зачісок та одягу за останні роки, символіку традиційної весільної їжі, меню популярних весільних страв та ін., виховувати естетичні смакисучвсної молоді, кращі моральні якості, позитивне ставлення до загальнолюдських духовних цінностей.

Обладнання: виставка видання твору письменника, ілюстрації до нього, матеріали для презентацій індивідуальних завдань, весільні фотографії XIX – XXI ст., підручники.

Тип уроку: систематизація та узагальнення вивченого.

Методи та прийоми: репродуктивна бесіда, вступне слово вчителя, творчо-пошукова робота, метод «мікрофон» та «незакінченого речення», групова робота.

Хід уроку

II. Оголошення теми та мети уроку.

Вступне слово вчителя (розповідь **супроводжується слайд-презентацією**): Відомо, що література XIX ст. тісно пов'язана зі своєю добою. В той період з'явилися митці слова, в чийх творах наявні ознаки нового великого художнього літературного стилю – реалізму, який віддзеркалював життя, побут і звичаї певних соціальних груп та їхнє приватне життя. Сьогодні ми відкриємо для себе світ весільної обрядовості в творчості Гюстава Флобера, будемо шукати в його творі «Пані Боварі» відповіді на важливі життєві питання в сфері вивчення найбільш перспективних обрядів та звичаїв, що і на сьогодні залишаються важливими у структурі весільних обрядодій. Вивчення тенденції трансформації європейського стилю весілля, проникнення його

елементів до структури традиційного українського весільного обряду є на сьогодні актуальним.

Ключове питання нашого уроку: Чи була дана тема новаторською в європейській літературі ХІХ ст.?

ІІІ. Організація роботи

Слово вчителя: Щоб знайти відповіді на ці важливі питання, я пропоную вам об'єднатися у групи: «фольклористи», «літературознавці», «культуроснавці», «дизайнери».

Фольклористи отримують завдання: Скласти список вивчених творів зарубіжних письменників ХІХ ст., які інтерпретують весільні мотиви й образи в своїх текстах.

Завдання групі «Літературознавці»: Підготуйте повідомлення про місце весільної лірики і подробиць родинних обрядів у творчості вітчизняних письменників даного періоду.

«Культуроснавці» (заздалегідь підготували відеоматеріали), які допоможуть учням залучитись до національної культури, весільного свята з танцями та іграми (можлива інсценізація, театральна постановка за мотивами традиційного весільного обряду).

Група «дизайнерів» демонструють дизайн святкової листівки-запрошення на родинне святкове дійство.

ІV. Презентація результатів роботи у групах.

V. Порівняльний аналіз. Для зіставного аналізу тексту та його екранізації пропоную розглянути уривки з твору (весілля Емми та Шарля):

«Панна Руо клопоталася своїм посагом. Дещо замовили в Руані, а сорочки й чепчики вона шила сама, зробивши викройки з модного журналу. Коли Шарль приїздив на ферму, говорили про готування до весілля, обмірковували, у якій кімнаті справляти обід, прикидали, скільки треба буде якої страви і що подавати на закуску...».

«Емма хотіла була вінчатися (з Шарлем) обов'язково опівночі, з факелами, але дядько Руо не розумів таких забаганок. Відгуляли добре весілля: гостей було аж сорок три чоловіки, за столом сиділи шістнадцять годин, наступного ранку все почалося спочатку; догулювали ще й кілька днів потому...».

«Гості стали з'їжджатися з раннього ранку — в каретах, таратайках, бідарках, у старосвітських базверхих кабріолетах, у критих повозках із шкіряними завісами; молодь із навколишніх сіл приїхала на довгих возах, де хлопці стояли в ряд по краях і, щоб не впасти, тримались за полудрабки: коні бігли підтюпцем, і на вибоях добряче підкидало. Деякі приїхали за десять миль — із Годервіля, Норманвіля і Кані. Були запрошені всі родичі молодого й молодої...».

«Жінки були в чепчиках, у сукнях міського фасону, з золотими ланцюжками від годинників, у пелеринах, кінці яких схрещувалися на поясі, або запнуті в кольорові хустки, що пришпилювалися на спині, не закриваючи шиї. Хлопчики, одягнені однаково з батьками, почувались, очевидячки, дуже незручно в новеньких костюмах (декотрі з них уперше на віку взулись у чобітки), а поруч з ними, не пускаючи пари з уст, стояла в білому платтячку, пошитому до першого причастя і надточеному для такої урочистої okazji, якась дівчина років чотирнадцяти чи шістнадцяти — рідна або двоюрідна сестра, — уся червона, зняковіла, напомаджена трояндовою помадою, вона дуже боялася замазати свої білі рукавички...».

«Конюхів не вистачало, і чоловіки, закотивши рукава, самі заходжувалися розпрягати коні. Одягнені вони були по-різному, як до суспільного становища — хто у фракку, хто в сюртуку, хто в піджаку, а хто і в куртці. Фраки були добротні, дбайливо бережені й шановані всією родиною, видобувані з шафи лише в найбільші свята; сюртуки з довгими лапами, що маяли на вітрі, з циліндричними стоячими комірами і широкими, з мішок завбільшки, кишенями; піджаки грубого сукна, до яких носили звичайно кашкети з мідною крайкою на козирку; куценькі куртки з парою тісно – ніби очі – посаджених на спині гудзиків і з такими цупкими фалдами, наче їх витесано з одної колоди. Деякі з запрошених (таким, само собою, випадало сидіти на нижньому кінці стола) були в святкових блузах – з викотистим аж до плечей коміром, з рясними складками на спині, – низько підперезані шитим паском...».

«А накрохмалені сорочки випиналися на грудях панциром! Усі чоловіки попідстригалися напередодні, вуха в них відстовбурчувались; усі були чисто виголені...».

«Від ферми до мерії було всього з півмилі, і туди рушили пішки. Поверталися з вінчання так само пішки. Спочатку весільний поїзд тягнувся суцільною вервечкою — ніби різнобарвний шарф звивався по вузькій стежці, що бігла поміж зеленими вівсами; але скоро він подовшав, розпавшись на менші гуртки; люди балакали й не поспішали. Попереду виступав музикант зі скрипкою, перевитою атласними стрічками;

за ним ішли молодий з молодою, батьки, далі впереміш родичі та знайомі. Малюки залишилися десь позаду — обривали вівсяні волотки, бавилися собі нишком...».

Наряд нареченої

«Плаття у Емми було довге й трохи волочилося по землі; часом вона зупинялась підібрати його і за одним заходом обережно знімала затягнутими в рукавички пальцями якусь зілину чи реп'яшок, а Шарль стояв коло неї, опустивши руки...».

«Дядько Руо, у новому циліндрі й чорному фраку з рукавами аж до самих пучок, вів під руку пані Боварі-матір. А пан Боварі-батько, гордуючи в глибині душі цією компанією, з'явився в простому одnobортному сюртуку військового крою і тепер правив корчемні компліменти якійсь білявій хуторяночці...».

Їжа

«Стіл накрили на дворі, під возовнею. На столі красувалися чотири філе, шість курячих фрикасе, теляча тушанина, бараняча печеня, а на самій середині чудесне смажене поросятко, обкладене ковбасами з щавлевим гарніром. По краях стояла горілка в графинах. Солодкий сидр рясно шумував у пляшках, мало не випираючи затички, а всі склянки були вже вщерть поналивані вином. Жовтавий крем у великих полумисках драглисто тремтів від кожного поштовху стола, на його гладенькій поверхні були виведені витворним візерунком ініціали молодих...».

«Торти й пундики готував кондитер, виписаний спеціально з Івето. У цих краях він тільки ще дебютував, тож не пошкодував праці і на десерт подав власноручно такого фігурного пирога, що всі тільки ахнули. За основу йому правив синій квадратний картон, на якому вивишався цілий храм з портиками, колонадами та гіпсовими статуетками в нішах, обліплених золотими лелітками; на другому ярусі баштою здіймався сам савойський пиріг, оточений дрібнішими укріпленнями з цукату, мигдалю, родзинок та апельсинових часточок; і, нарешті, на верхній площинці — скелі з печива, озера з варення, човники з горіхової шкаралупи і зелений луг, де маленький амур гойдався на шоколадних орелях, у яких стовпці кінчалися замість кульок живими трояндовими пуп'янками...».

«Бенкетували до самого вечора. Коли гостям надокучало сидіти, вони виходили погуляти у дворі або пограти в «корок» у stodолі, а потім знову поверталися до столу. Дехто навіть заснув під кінець обіду й захропів. Але за кавою всі ожили; тут завели пісень; чоловіки почали хизуватися силою, носили гирі, пробували підняти на плечі воза, пускали солоні жарти, цілували чужих жінок...»

«За два дні по весіллі молоді поїхали...».

Перегляд й коментування кінофільму «Госпожа Бовари (Madame Bovary, 2014)». Проведення зв'язку з сучасними весільними реаліями (весільні сукні, атрибути, страви тощо). Обговорення та обмін враженнями щодо побаченого.

VI. Метод «мікрофон» та «незакінченого речення».

- Які життєві істини особисто ви відкрили для себе в творі Гюстава Флобера «Пані Боварі»?
- Чи погоджуєтеся ви з думкою, що твір має значний морально-виховний потенціал?
- Висловіть свою думку щодо розуміння родинного щастя.

- «У мене залишиться спогад про твір «Пані Боварі», тому що ...», «Я зрозуміла, що родинна обрядовість – це ...».

VII. Підсумок. Зробити висновок та узагальнення: які етапи весілля використовує письменник у творі? Порівняти записи, що зроблені в класі. Мотивація оцінок. Д/З: Підготувати матеріали для презентацій індивідуальних творчих завдань:

1. Запишіть особливості весілля своєї місцевості.
2. Запишіть меню весільних страв, які готують для молодят у вашій місцевості.
3. З'ясуйте обов'язкові страви весільної обрядовості населених пунктів Луганщини. Назвіть особливості їх подачі до святкового столу.

Література

1. Азарова Л. Є. Проблема жіночого щастя та втрачених ілюзій за романом Г. Флобера «Пані Боварі» та п'єсою Г. Ібсена «Ляльковий дім»: монографія / Л. Є. Азарова, Н. Л. Ключко, Ю. В. Поздрань. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 86 с.
2. Куцінко О. Г. Усі уроки зарубіжної літератури. 9 клас. – Х. : Вид. група «Основа», 2009. — 368 с.
3. Мадам Боварі: Побут провінції / Г. Флобер; пер. з фр.: М. Лукаш. — Київ: Худож. літ., 1955. — 321 с.
4. Марченко Ж. Жіноча доля у літературі XIX століття: За романами «Пані Боварі» Гюстава Флобера та «Анна Кареніна» Льва Толстого, 10 клас / Ж. Марченко // Зарубіжна література. – 2005. – Листопад (№ 42). – С. 17–19.
5. Матюшкіна Т. Методика використання логічних схем-конспектів (ЛСК) на уроках ЗЛ / Т. Матюшкіна // Зарубіжна література. – 2003. – Червень (№ 21–24). – С. 2–43.
6. Мацевко Л. В. Всупереч літературознавчій традиції: Переосмислення ролі та місця жінки в суспільстві у творах Г. Флобера і В. Винниченка / Л. В. Мацевко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2000. – № 2. – С. 45–47.
7. Мигальчинська В. М. Провінційні історії: Урок за романом Гюстава Флобера «Пані Боварі» / В. М. Мигальчинська // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2008. – № 4. – С. 25–26.
8. Ніколенко О. М., Куцевол О. М. Сучасний урок зарубіжної літератури: Посібник. 5–11 класи / О. М. Ніколенко, О. М. Куцевол – К. : ВЦ «Академія», 2003. – 288 с
9. Пронкевич О. В. Секрет довголіття "нецікавого сюжету" або "Емма Боварі - це я!" // Зарубіжна література, №9, 1991. – С.17–20.
10. Рогозинська В. Модерністська драма Станіслава Виспянського «Весілля» / Валентина Рогозинська // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2004. - № 10, вересень. – С. 32–42.

11. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи. Антологія [за заг. ред. Д. С. Наливайка]. – К. : Видавничий дім «КМ Академія», 2009. – 487 с .
12. Флобер Г. Твори: В 2-х т. Т.1. Пані Боварі; Саламбо: Романи. – К.: Дніпро, 1987. - 587с.

Скиба О. В.

Урок з історії світової літератури (10 клас). Тема: «Постать Гюстава Флобера на історико-культурному тлі епохи. Ознайомлення з елементами весільної обрядовості у творі «Пані Боварі» // Методична скарбничка педагога /ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». - Старобільськ, 2017. – С. 195 – 199.

Рубрики: Методика викладання зарубіжної літератури--Навчальне видання

Анотація: У статті вміщено розроблений урок із зарубіжної літератури для учнів 10 класу. Матеріал подається відповідно до програми, затвердженої Міністерством освіти і науки України. Основна увага приділяється цілісному аналізу програмного твору, вивченню найбільш перспективних обрядів та звичаїв, що і на сьогодні залишаються важливими у структурі весільних обрядодій. Пропонується вибір шляхів і методів навчальної діяльності учнів, більш глибоке проникнення в зміст художнього тексту, що сприятиме вивченню тенденції трансформації європейського стилю весілля, проникнення його елементів до структури традиційного українського весільного обряду.

Ключові слова: весільні традиції, духовні цінності, урок зарубіжної.